

ფეხი ამგვარად პირად გზად

24
112

საქართველოს საგარეო
287 1 112
Опись

საქართველოს საგარეო
287 1 112
Опись

საქართველოს საგარეო
ОДОБРОЖЕНО

დამსჯენი განკარგულება (21)
16 01 25

23.

W42

დავაზუსტოთ პოზიციები

ლია წიტილი აკოლონ
ცანაშას

ხატულმა და დოკუმენტური და-
დასტურება იქნებოდა" („კრიტიკა", № 5, 1988, გვ. 108).

როგორც ხედავთ, სწორედ აღ-
რინდელი დროშოვულის, ე. ი. სტამბოლიძის, ან იმ ხანის შე-
ხედულებების საპირისპიროდ, რო-
ცა (პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია) გარ-
კეთილ გარკვეული იყო საერ-
თოდ ქართული მოვლის ისტორიის
ფარგლებში, მე მის შემოქმედ-
ბას, თანამედროვე სხვა კრიტიკოს-
ლიტერატურების მსგავსად, შეი-
ძლოდა უკავშირებ 20-იანი
წლების ლიტერატურულ პროცე-
სებს და ვაყენებ სრულიად სხვა
წინადადებას, რომლის მიხედვით
უარყოფის განხილვის თვალსაზ-
რისით, მის გარშემო მსჯელობის
უფლება, რა თქმა უნდა, ყველას
აქვს მინიჭებული.

ა. ცანავა ჩვენი სტატიის ამ
მომავალს, პრესბიტი, სპარსულა
რის კი არ დაუინტერესებია, არა-
მედ მისად დაუხმავს ჩვენი სახე-
ლობა და ავტორიტეტი რაც შეი-
ძლება შეხლავდა, შეურაცხველად,
შეგნებდა.

აქ იმედგამოდ ვარ განაცხა-
დო: ჩემადე არავის მოვლია
აზრად დაგება უმადლები პედაგო-
გიური სასწავლებლების ქართული
ლიტერატურის პროგრამებში გარ-
კეთის შეტანის საკითხი და ჩემი
პატივცემული კოლეგებიდან არც
არავის გაუჩნდა ზღაპრულად ჩემი
ამ თემაზე საკონკრეტო დისკუსი-
ის საკითხი. „დროშოვულის“ პერიო-
დში ამგვარი თემა საშუალო იყო.
ამიტომ დაგვიტყდა მისი შემპარავი
ფორმის მოქმედი და კიდევ ამი-
ტომ ვაწვდო ჩემს „ოპონენტს“
ახეთ ინფორმაცია: „დაიწერა მა-
სზე (ე. ი. გარანდელე“ — ა. თ.) სა-
კონკრეტო დისკუსიის არაფერი
დღე სანაშრო სათაურით: „ოციათ-
წლების ქართული სახელობა პოე-
ზიის ძირითადი ტენდენციები და
ტერმინი გარანდელე“. ამით მისმა
ხედმდგანელმა და სპეციალიზი-
რებულმა სამეცნიერო საქმე, რომე-
ლმაც მთელი და დაბრტყილი ახე-
თი სახელწოდების დიხერტაცია,
მკაცრად ცხადყო ტერმინი გარ-
კეთის შემოქმედების თავისებური
ხასიათი, მისი იშვიათობა და პა-
რადოქსულობა“ (იქვე, გვ. 108).

ნუთუ ყოველივე ეს „სასამარ-
ლო ფარის“ და „დროშოვულის“
პოზიციების? გამოხატულება? ეს
სტატიის სათაურისა და წინასიტყ-
ვითი ინტერპრეტაციისაა. ზოგად
ასევე. ახლა კონკრეტულად
თვით ტექსტის ინტერპრეტაციას-
თან დავაშორებო.

ჩემთან მოაქატი „ოპონენტს“
ვუწერს: „ეს წერილი მხოლოდ
შეზღუდულია და ამკვეთური ცხო-
ვრების რეალურად დასახისაქენ.
განააღმდგომან, ხომარეობა და
გარკვეულები თქვენ ჯერ არ შეე-
ხვედრებო. ის, რაც გეხვეწება,

მხოლოდ ლანდებია“ (იქვე, გვ. 104). ვინ არ მიხვდება, პირველი
კლასის მოსწავლეც კი, რომ აქ
ლაპარაკია ცხოვრებისეული სინე-
რეზის ლანდებზე. ა. ცანავა ამ
ციტატისად იღებს მოკვეთილად
მხოლოდ ბოლო წინადადებას და
მას შიგ ურთავს... აი ახე. მაგალი-
თად: „ის, რაც გეხვეწება (გარ-
კეთის პოეზიაში — ა. ც.), მხო-
ლოდ ლანდებია“.

დამეთანხმებით, ალბათ, ასეთი
აბრაქადაბრა (მისევე სიტყვით),
ასეთი მიუხედავადობა (რბილად
რამ ვთქვათ), ასეთი ტენდენციუ-
რობა პროფესორის ტიტულთან
ადაშინს, ვთქვამს, ნამდვილად
არ შეუძლია. ტექსტის გაუკლმა-
რებული კონტრარტების რამდენ-
ი ასეთი მაგალითი ჩამოვთვა-
ლო!

მე ვწერ: „ჩერნომილის ტრაგე-
დიის შემოქმედმა მამე ქვემო საბო-
ლოდ დაუღუპილობის პაიში აი-
რვეს, სპეციალისტების დახლო-
ბისა კი — უმადლები სკოლის
სახელოდებულ შეკანაშასი“ (იქვე,
გვ. 105). ამ შემთხვევაში ა. ცანა-
ვა შუაში გლავს წინადადებათა
მთლიან აზრს, მომდევნო აზრებს
დასაწყისს და კითხვითი ნიშნების
დასმით კითხვითი მკითხველს
მიახლოებს; სწორედ ამხე შეი-
ძლება თქვას: „საიდან სადოდ,
წინადადება“.

იგი, როგორც წინაა, ვერ მი-
ხვდება, რომ ჩვენი „ოპონენტი“
უმაღლესი სკოლის ლექტორია. აქი
განაცხადებ წერს: „მე ვცხოვრობ
გარანდელის სუბთან და ეს არის ჩე-
მი ზღაპრული... მე არ ვიძლევი
გარანდელის საუბრებით და გაუთა-
ვებლად ვიყენებო მასზე“. ჩემი
ლექციები ჩემი გარანდელა“ (იქვე,
გვ. 104).

არადა, არც ერთ ადგილას, მე
არ ვადასაუბრებ, როგორც ა.
ცანავა ბრძანებს, „სანაშრო-პანასა-
ვით ერთგულ ოპონენტს“ იმში,
რომ იგი „მეტესმეტად შეუვარებუ-
ლია გარანდელის პოეზიაზე“. ასეთი
ბრალდება უხამსი ცილისწამებაა,
პირიქით — თანაუგრძნობი და დი-
დად ვაუხმავს სიყვარულის მისებურ
„უსაზღვრობას“, რასაც პირდა-
პირ ამტკიცებს სიტყვები: „მომ-
წერს ასეთი გატაცება და თავგან-
წირვა პოეზიისადვის, სახელმწიფო
ტერმინი გარანდელის პოეზიისათ-
ვის“ (იქვე, გვ. 108).

მაგრამ მე, დიდაც, უკომარო-
ხოდ ვკიცხავ და ვეწინააღმდეგებო
მას („ოპონენტს“) უაზროს ქართუ-
ლი ლიტერატურის ისტორიის სადო-
კუმენტო კურსის თვითნებურად შეკე-
ვლას გამო. დამბრტყილი მასალები,
მისივე გარანდელ ლექციები,
შემოფარებად გარდგნად გამო-
იყენებ უმაღლესი სკოლებში ამ სა-
გნის საფუძვლი კურსიდან მყოფი

საუნიის ქართული ლიტერატუ-
რის პროგრამით გათვალისწინებუ-
ლი კლასიკოსი მწერლების: ნ.
ლორთქიფანიძის, მ. ჯავახიშვილის,
ლ. ქიქელიძის, თვით გალაკტიონ
ტაბიძის და სხვ. იგნორირებას, მა-
თი როლისა და მნიშვნელობის და-
კინებას მაღალკვალიფიციური
კადრების მოზადების საქმეში.
უმაღლესი სკოლა ლიტერატურის
მოყვარულთა აღზრდის კერა კი არ
არის, ეს საშუალო სკოლის ამოცა-
ნაა, არამედ იგი მოვალეა მოეზუ-
ლოს ქვეყანას საგნის — ამ შემთ-
ხვევაში ქართული ლიტერატურის
სპეციალისტები.

გავიხსენოთ ილია ჭავჭავაძის
პედაგოგიური ნაშრომიდან შეგო-
ნება: „სკოლა, მასწავლებელი, ორ-
პირი ხმალა. ვნების მომხმაც შე-
უძლია და დიდი სიეთნისა. ეს იმ-
აჟა დაზოკილებული, თუ როგორ
არის მოწყობილი და აგებული
პროგრამა სწავლებლისა“ (ხაზგა-
ნა ჩემმა — ა. თ. თხზ., ტ. 6,
1955, გვ. 116).

მასადაამე, ჩემ სტატიაში სა-
ქმე ეხება ლექტორის პიროვნე-
ბას: „სკოლა, მასწავლებელი, ორ-
პირი ხმალა. ვნების მომხმაც შე-
უძლია და დიდი სიეთნისა. ეს იმ-
აჟა დაზოკილებული, თუ როგორ
არის მოწყობილი და აგებული
პროგრამა სწავლებლისა“ (ხაზგა-
ნა ჩემმა — ა. თ. თხზ., ტ. 6,
1955, გვ. 116).

მასადაამე, ჩემ სტატიაში სა-
ქმე ეხება ლექტორის პიროვნე-
ბას: „სკოლა, მასწავლებელი, ორ-
პირი ხმალა. ვნების მომხმაც შე-
უძლია და დიდი სიეთნისა. ეს იმ-
აჟა დაზოკილებული, თუ როგორ
არის მოწყობილი და აგებული
პროგრამა სწავლებლისა“ (ხაზგა-
ნა ჩემმა — ა. თ. თხზ., ტ. 6,
1955, გვ. 116).

მე ვუწერს: „მე ვცხოვრობ
გარანდელის სუბთან და ეს არის ჩე-
მი ზღაპრული... მე არ ვიძლევი
გარანდელის საუბრებით და გაუთა-
ვებლად ვიყენებო მასზე“. ჩემი
ლექციები ჩემი გარანდელა“ (იქვე,
გვ. 104).

მე ვუწერს: „მე ვცხოვრობ
გარანდელის სუბთან და ეს არის ჩე-
მი ზღაპრული... მე არ ვიძლევი
გარანდელის საუბრებით და გაუთა-
ვებლად ვიყენებო მასზე“. ჩემი
ლექციები ჩემი გარანდელა“ (იქვე,
გვ. 104).

ტურბაში? ხანა „გაბრტყილ“
ჩემი წერილი დაიხვედრებო, მა-
გრამ წერილი გაეცნო ცნობილი
ლიტერატურისმცოდნე, ბატონი
გურამ გვარდნილი, რომელიც
1988 წლის 18 იანვარს დაწერა
რეცენზია-დასკვნაში (გვ. 8) გარ-
კეთის ადგილისა: „ისტორიაში
გარანდელის ადგილის საკითხისათ-
ვის“ პოლემიკური, პარანული
წერილი, რომლის შესახებ მხო-
ლოდ მაღალი აზრი შეიძლება ვიქ-
ონოთ“. დასკვნა მკითხველმა გა-
მოიტანოს.

თავისუფლად: მიღწეა მხო-
ლოდ აღმოჩნდა, ა. ცანავამ, რო-
გორც ჩანს, არ იქნა გარანდელისა-
დმი მამდენილი ჩემი ერთი სტა-
ტიის განქვეყნა, გასცდა მის ფა-
რგლებს და მოინდომა მისე განსე-
კლებით მთელი ჩემი „მარად-
წარის, წერილებისა და ნაშრომე-
ბის გრამაზად დაგნა ამისგარ,
ფიქტურა გათვალა და განადგურე-
ბა. აი, ამის ნიშნები: „პარადოქსი-
უნდა იქნას, — წერს იგი, —
ჩვენი სალიტერატურო კრიტიკა მე-
ტისმეტ ტოლერანტობას იმეზ
ასეთი ნაშრომებისადმი, რომლებ-
მაც (თურმე ნუ იტყვით! — ა. თ.)
დიდი წიანი მოუტანეს ჩვენი სა-
სკოლო ცხოვრებას და სამეცნიერო
საზოგადოებას“.

კიდევრეხად არ უნდა ჩამოთვა-
ლოს ამ როყო სტრატეგიების წამ-
კითხველს, იმედებით თუ ვთქვათ:
გარკეთის მთელი გვარდნილ ვერ იქ-
ნებრება, ალბათ, იმ სულ სხვა შე-
ხედულებებისა და შეფასებების
აღსაწესავად, რომლებიც მოცე-
მულია სხვადასხვა წიგნსა, ფურ-
ნალ-გაზეთისა თუ იტყვიანური
დაკუმენტის, შემოავადებულია
სასწავლო-სამეცნიერო და ლიტე-
რატურულ-საზოგადოებრივ წრეე-
ბაში, გამოქვეყნდა ავტორიტეტუ-
ლი სპეციალისტებისა და სალიტე-
რატურო კრიტიკის თვალსაზრისი
წარმომადგენლების მიერ ჩემი
მცირე ნაშრომისა და წიგნებისა.
ამის გამო შედგებოდა ვთქვამე —
მკითხველთა შეწყუბების, დრო გა-
ნსის, ყველას თავისას მოუზღავს.

მეორე მხრივ, მთელმა საზოგა-
დოებამ იცის, თუ როგორ მესხმო-
და და შეხმის თავს ათეული წლე-
ბის განმავლობაში ზოგადი არ-
პროფესიონალი, მეცნიერებაში
ხელოვნარული, სახელგანთილი.
ასე რომ, ტოლერანტობა თავის-
თავად გამოიხატულია ატყვენტი-
რებული პასუხები ამ გამოხმომე-
ბზე საკმაოდა დაბეჭდილი და მო-
მავალშიც დაბეჭდები.

რაც შეეხება მთლიანობაში ა.
ცანავს შემოთმარნილი ციტატა,
იგი კუთხიდან გასროლას უფრო
ჭავს, ვიდრე საქმისთვის სასარგე-
ლოდ ჩემი სერიოზულ ნაფიქრს.
ამიტომ თავის დამტკიცება მამა-
ნა მსჯელობის შემდგომი გაგრე-
ლება მათთან.

აღმანის მტანჯველი დემონი
— უმადლობა, მგარეული ანე-
ლოში — ხინდისი.

აბაბი თოფური

შეყოფილხართ დიდ ტროცის ცნობილ ნა-
შროს „სტალინი“, რომელს ბედა „ნეტარის“
პარველი ნორიდან დაიწყება. დახმდება
მაშროს ბელისფელდის შიტი დედად და რუ-
სა წერლის ვახტა გრისხის ვრცელად მო-
თხრობის „ვერდიანის იტელუბა“, გამოქვეყ-
ნდება ზურაბის სახარისოლის ტენოვანის და
მისივე საბოლოო სიტყვა. დახმე-
დება სხვადასხვა სახატის მასალად — გა-
ნათად და საშუალოგროვითი ანკადატბის, მო-

W 42

დავასუსტოთ პოზიციები

არსებობს ზეპირი და წერილობითი შეთანხმება, ზეპირი და წერილობითი წინადადებები, ზეპირი და წერილობითი პატივების სხვადასხვა ზეპირი და წერილობითი.

რადგან თქვენ ჩემ მიერ გამოყენებული წერილობითი პატივების ზეპირი სიძლიერით ხაზგასმით გამოვიყენებ. მოგმართავთ ღია წერილით, იქნებ ეს მართლა უკეთესი იქნება.

თქვენი პასუხიდან („ლიტ. ხაზით“) 13 ოქტომბერი, „დროშა“ ჟურნალში გამოქვეყნდა. თქვენს პასუხში გახსენებული მინდა გავიკეთო, აღმოვაჩინო „კრიტიკაში“ დახედული ჩემი მცირე მოცულობის წერილიდან სათაური მანც არ მოგეწონათ!

ეს კი ვიცი, ამ სტატიაში ოქტომბრის ოქტომბრის პოლიტიკური არ შევიყენებ, თავიდან ბოლომდე დროშაში გამოქვეყნდა. უკეთესი იქნება დროშაში, მოდ, კაცის ვარა, მაინტერესებს, რაღაც პასუხი „კრიტიკაში“ დახედული ჩემი მცირე მოცულობის წერილიდან სათაური მანც არ მოგეწონათ!

ეს პრინციპული მნიშვნელობის საკითხია, რომელიც შეიძლება თავისი ასახვევად, თქვენს განცხადებაში, შეგნებულად უნდა იქნეს. ამავე დროს, „პატრიოტული“ გათვალისწინებული ურცხვად და უნდა გამოვიყენო.

აი, სწორედ აქ არის ჩამოყალიბებული, ბატონო ანდრე, არადაღეს ძალის საიდუმლოება.

სანამ ამ საიდუმლოს ამოვხსნიდეთ, თქვენ, ბატონო ანდრე, ცოტა ხნით ცოტა შორს დადგით. შეგნებულად, დავიანახო, გავიან, ვინ ხართ, რისი სპეციალისტის.

სანამ დავიანახო ახალი გახლავთ. ჩემი სტატია იქნება პოლიტიკის ნათელი ცხადყოფილი. „ტერმინები“ გრანდო იცინა წლების ქართული პოეზიის განუყოფელი, ფენოქსიფენოლი მოვლენა. იგი მთავრდება პოლიტიკური მხედრობიდან გამოდინარე დოკუმენტური დასკვნით.

„ტერმინები“ გრანდო წინააღმდეგობრივი შემოქმედება ქართული ლიტერატურაში საუკუნოებრივი ტრადიციების გამოსახვის თავისებური გაგრძელება კონკრეტული ისტორიული პერიოდის — 20-იანი წლების ქართული ლიტერატურული პროცესებთან მჭიდრო კავშირში. ამიტომ ამ პროცესების წინააღმდეგობრივი თემატიკა მას თავისი კუთვნილი ადგილი უნდა მკონდეს მინერალურ, რაც, სამწუხაროდ, პედაგოგიური ინსტიტუტების უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორიის პროგრამებში დღემდე არ იკრძალება. ეს გრანდოლის სახელობის არც ფენოქსიფენოლი და არც რამიმ დაჩაგრული პერიოტი — ეს ადრინდელი სტერეოტიპული შეხედულებების საწინააღმდეგოდ მისი ღირსეული დაცვების კონკრეტული საქმიანია გამო-

ხატულება და დოკუმენტური დასტურება იქნებოდა“ („კრიტიკა“, № 5, 1988, გვ. 108).

როგორც ხედავთ, სწორედ ადრინდელი დროშაში, ე. ი. სტამბოლისკენ, ან იმ ხანის შეხედულებების საპირისპიროდ, როცა (პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია) გრანდო გარიყული იყო საერთოდ ქართული პოეზიის ისტორიის ფარგლებიდან, მე მის შემოქმედებას, თანამედროვე სხვა კრიტიკოს ლიტერატორების მსგავსად, შეიძლება ვუკუთხოვ 20-იანი წლების ლიტერატურულ პროცესებს და ვაყენებ სრულყოფილ წინადადებას, რომლის მიხედვით უარყოფის გზაარების თვალსაზრისით, მის გარშემო შეჩედილობის უფლება, რა თქმა უნდა, უნდა აქვს მინიჭებული.

ა. ცანავა ჩვენი სტატიის ამ მთავარ, პრინციპულ, სტამბოლს გრანდო ქართული ლიტერატურის, არა-რეს კი არ დაუბრუნებია, არა-რეს მინდა დაუბრუნებია ჩვენი სახელისა და ავტორიტეტის რაც შეიძლება შეხედვით, შეუარსებლად, შეიძლება.

აქ იძულებული ვარ განვაცხადო: ჩემივე არავის მოსვლია აზრად დავიანახო უმაღლესი პედაგოგიური სასწავლებლების ქართული ლიტერატორების პროგრამებში გრანდოს შეტანის საკითხი და ჩემი პატივცემული კოლეგებიდან არც არავის გაუწევია ზღაპრულად გრანდოს თემაზე საკანდიდატო დისერტაციის თემა. „დროშაში“ პერიოდში ამავე თემა სახელი იყო. ამიტომ დავიანახო მისი შემადგენელი ფორმის მოძიება. და კიდევ ამიტომ ვაწვდი ჩემს „ოპონენტს“ ასეთ ინფორმაციას: „დაიწერა მასზე (ე. ი. გრანდო) — ა. თ. კანდიდატო დისერტაცია რამდენადმე სანაწიხ სათაურით: „ოცნის წლების ქართული საბჭოთა პოეზიის ძირითადი ტენდენციები და ტერმინები გრანდო“. ამით მისმა ზღაპრულად და სპეციალიზებული საშენიერი საბჭო, რომელმაც მიიღო და დაამტკიცა ასეთი სახელწოდების დისერტაცია, მკაფიოდ ცხადყო ტერმინები გრანდოს შემოქმედების თავისებური ხასიათი, მისი თემატიკა და პარადოქსულობა“ (იქვე, გვ. 106).

ნათუ ყველაფერი ეს „სასამართლო ფარის“ და „დროშაში“ პოლიტიკის“ გამოხატულებაა? ეს სტატიის სათაურისა და შენაჩად ურთიერთმომართების ზოგად ასპექტზე. ახლა კონკრეტულად თვით ტექსტის ინტერპრეტაციისთან დაკავშირებით.

ჩემთან მოპატიჟე „ოპონენტს“ ვუხსენ: „ეს წერილი მოწოდებაა ზომიერებისა და აქვეყნებული ცხოვრების რეალურად დანახვისკენ. წინააღმდეგობანი, ხინდლები და პოეზიურლები თქვენ ქარ არ შეგზავრდებიან. ის, რაც გრანდო,“

ლია წერილი აკოლონ ცანავას

მხოლოდ ლანდობა“ (იქვე, გვ. 104). ვინ არ მისვლია, პირველი კლასიკის მოსწავლე კი, რომ აქ ციტატადან იღებს მოკლე ლანდობა მხოლოდ ბოლო წინადადებას და მას შეგ ურთავს... ან ასე. მაგალითად: „ის, რაც გრანდო“ (გრანდოს პოეზიაში — ა. ც.). მხოლოდ ლანდობა“.

დამეთანხმებით, ახლათ, ასეთი აზრადმართა (მისივე სიტყვით), ასეთი მიუხედედობა (ახლად რომ ვთქვათ), ასეთი ტენდენციურობა პროცესების ტრადიციულად აღმოაჩნ, ვთქვით, ნამდვილად არ შეუძრის. ტექსტის გაუგებრობაზე უფრო კომენტარების რამდენი ასეთი მაგალითი ჩამოვთვალო!

მე ვწერ: „ჩემიზილის ტრადიციის მიხედვით მთელ ქვეყნის საბოლოოდ დაუდგარიების გამოხატა იყო, სპეციალისტების დახმარებითა კი — უმაღლესი სკოლის სახელმძღვანელო მუშაში“ (იქვე, გვ. 106). აქ შემოვსვამ ა. ცანავა უზუსტეს წინადადებათა შორის არის, მომდევნო სწორედ დასაწყისი და კითხვითი ნიშნების დახმარებით შეიძლება მივიღწერო: „სწორედ ამავე შემთხვევაში“; „სადაც სადაც, წმინდა საბაო“.

იგი, როგორც წინა, ვერ მიხვდარა, რომ ჩვენი „ოპონენტ“ უმაღლესი სკოლის ლექტორია. აქი გახსენად ვწერ: „მე ვცხოვრობ გრანდოს სკოლას და ეს არის ჩემი ზღაპრული სახეობა... მე არ ვიღებ გრანდოს სახეობით და გაუთავებლად ვიცნობ მასზე... ჩემი ლექციები ჩემი გრანდო“ (იქვე, გვ. 104).

არასდ, არც ერთ ადგილას, მე არ ვაღიანაშაულებ, როგორც ა. ცანავა ბრძანებს, „სანაწიხ-სანაწიხით ერთგულ ოპონენტს“ იმას, რომ იგი „შეცდომებდა შევარდულო გრანდოს პოეზიაზე“. ასეთი ბრალდება უზამში ცილისწამება, პირიქით — თანაუგრძნობი და დიდად გაუხსნ სიყვარულის მიხედვით „უხალხლოებას“. რასაც პირდაპირ ამტკიცებს სიტყვები: „მომწონს ასეთი გატაცება და თავგანწირვა პოეზიისათვის, სახელდობრ ტერმინები გრანდოს პოეზიისათვის“ (იქვე, გვ. 108).

მაგრამ მე, დიდაც, უკომპრომიზოდ ვცდებ და ვეწინააღმდეგება მას („ოპონენტს“) უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორიის საიდუმლო კურსის თვითმხედურად შეცდომის გამო. დამამბამში მასალაზე, მხოლოდ გრანდო ლექციები, შემოყვარება გარდაუვალი გამოყვანა უნდა იქნეს სკოლაში და სახელმძღვანელო კურსიდან მეოც

საუკუნის ქართული ლიტერატურის პარაკამით გათვალისწინებული კლასიკის მწერლების: ნ. დოროთიანის, მ. ჯავახიშვილის, ლ. ქაიხილის, თვით გალაკიონ ტაბიძის და სხვ. იგნორირებას, მათი როლისა და მნიშვნელობის დაკარგვის მოწოდების საქმეში. უმაღლესი სკოლა ლიტერატურის მოყვარულთა აღზრდის კერა კი არ არის, ეს საშუალო სკოლის ამოცანაა, არამედ იგი მოვალეა მომზადდეს ქვეყანას ხაზის — ამ შემთხვევაში ქართული ლიტერატურის სპეციალისტები.

ვათხიზნოთ ილია ჭავჭავაძის პედაგოგიური ნაწარებიდან შეგინება: „სკოლა, მასწავლებელი ორი პირი ხმალა. ვენების მოტანა შეუძლია და დიდი სიყვითლაც. ეს იმ აზრა დამოკიდებული, თუ როგორ არის მოწყობილი და აგებული პარაკამა სწავლებას“ (მასზე, სწამ, ჩემი — ა. თ. თხ., ტ. 5, 1955, გვ. 116).

მასადავს, ჩემ სტატიაში საკმარისი ლექტიკის პარაკამის რეალური ერთ-ერთი უმწვევრის პარაკამად ითვლება დღევანდელ ხინაწილით. საკმარისი ხაზის სწორად სწავლების შეუძლებლობა, რომელიც საერთოდ 20-იან წლებში კი არ ჩამოყალიბდა, როგორც მომდევნო მეოცნის შეხატის (ამად გვჩინა ა. ცანავის, რომ ტერმინი „მეთოდოლოგია“ მარტის შემდეგ წარმოიშვა, არამედ იმ დროიდან, როცა მოვლენათა ფილოსოფიური ახსნა დაიწყო, ამა თუ იმ ხაზის — თუნდაც რელიგიის — სწავლება დაწყდა.

მასადავს, გამოსდ, რომ ა. ცანავასათვის უვლადური ეს უცხი და შერეულია. მას, რა არის მათთან შენივრული და შესისხლიბორცებული?

მოვსმინოთ ჩვენს სახელმწიფო პოეტს, პუბლიცისტს და დრამატურ მამულიშვილს, ბატონ ბარბულე კანტარას. იგი ჯავახიშვილ განიხილავს ა. ცანავას მიერ გამოქვეყნებულ რეცენზიას ხალხური პოეზიის ნიმუშებისაგან შედგენილ „სიყვარულის წიგნზე“. „თქვენ უანგარი სახსარს გვიპრდებით, — წერს ბარბულე კანტარა, — და მაინც ჩვენ იძულებული ვართ უარს ვთქვათ ამ სახსარზე, რადგან, თუ თქვენი წერილიდან გამოდინარე ვიწყებდით, მისი ავტორი, როგორც „სხვადასხვა დანახის სპეციალისტი“, ვერ იმსახურებს დიდებას“ (ტარბულე კანტარა, „დროშა“დან დიხანამდ“, 1959, გვ. 825).

თუ ა. ცანავა ფილოსოფიისტიკაში — მის სპეციალობაში ვერ იმსახურებს დიდებას, საკითხავია, ლიტერატურისმცოდნეობაში რა ისეთი დიდობა ღირს გახდა, რომ არავინ დაეჭვდა მის არაკომპეტენ-

ტურაში? სანამ „კრიტიკაში“ ჩემი წერილი დაიბეჭდებოდა, მას ხელნაწერში გაეცნო ცნობითი ლიტერატურისმცოდნე, ბატონი გურამ გვარამაძე, რომელიც 1988 წლის 18 იანვარს დაწერდა რეცენზია-დასკვნა (გვ. 8) გრანდოს ადგილას: „ისტორიაში გრანდოს ადგილის პაციონათის“ პოლიტიკური, პრინციპული წერილია, რომლის შესახებ მხოლოდ მაღალი აზრი შეიძლება გამოთქვას. დასკვნა მკითხველმა გამოითქვას.

თავდასულობა: იმდენად მოუზომელი აღმოჩნდა, ა. ცანავა, როგორც ჩანს, არ იქნება გრანდოსადმი მიძღვნილი ჩემი ერთი სტატიის განქვეყნა. ვასცა, ჩანს, უარაღებს და მოინდობს მისი განხილვით მთელი ჩემი ნაშრომის წარსი, წერილებისა და ნაშრომების ერთხმად ლაფში ამისგან, ფიქტურ გათვლა და განდგარება. აი, ამის ნიმუში: „პარაკამა უნდა ითქვას, — წერს იგი, — ჩვენი სალიტერატურო კრიტიკა შეტანებტ ტრადიციონალის იმდენი ასეთი ნაწარმებისადაც, რომელმაც (თურქი მე იტყვით — ა. თ.) მაინც ზაინი მოუბრუნა ჩვენს სახელმწიფო ცხოვრებას და საწინააღმდეგო საწარმოებას“.

კანდიტები არ უნდა ჩამოვლდის ამ რეალური სტრუქტურის წამოთხევის, იძულებით თუ ვთქვას: გრანდოს მთელი გვერდი ვერ იმარტება, ახლათ, იმ სულ სხვა შეხედულებებისა და შეფასებების აღიარებადაც, რომლებიც მოცემულია სხვადასხვა წიგნის, ფერხლ-გაუთისა თუ ოციკალური დოკუმენტში, შემოუბრუნებლია სასწავლო-სამეცნიერო და ლიტერატურულ-საოცადოებრივ წრეებში, გამოქვეყნებული ავტორიტეტული სპეციალისტებისა და სალიტერატურო კრიტიკის თვალსაზრისით წარმომადგენლების მიერ ჩემს მცირე ნაღვსა და შრომებზე. ამის გამო შედეგად ვთვლი — მკითხველთა შეფასების, დრო განსჯის, უვლად თავისა მოუვლავს.

მეორე მხრივ, მოვლმა საწარმოება იცის, თუ როგორ მესხმება და მესხმის თავს თეთრად წლების განმავლობაში ზოგერთი არაპროფესიონალი, მეცნიერებაში ხელმოცარული, სახელგანთხილი. ასე რომ, ტოლერანტობა თავისთავად გამოიყვანება. არგუმენტირებული პასუხები ამ გამოხედვებზე საკმაოდ დაბეჭდული და მომავალშიც დაიბეჭდება.

რაც შეეხება მთლიანობაში ა. ცანავას შემოთმობილ ციტატას, იგი კუთხიდან გასროლას უფრო მაგის, ვიდრე საქმისთვის სასარგებლო რამე სერიოზულ ნაფიქრს. ამიტომ თავის დამტკიცება მისაჩინა მსგავსების შემდგომი გაგრძელება მასთან.

ადამიანის მტანველი დემონი — უსინდისობა, მფარველი ანგელოზი — ხინდისი.

აბაბი თოფური

„თეატრი და სსოპრება“

მომავალი წლიდან საქართველოს თეატრის მოღვაწეთა კავშირის ბეჭდვითი ორგანო, ეურნალი „თეატრალური მოამბე“ საუკუნის დასაწყისში არსებული ცნობილი თეატრალურ-ლიტერატურული ქუჩის „თეატრი და ცხოვრების“ სახელწოდებით გამოვიდა. აქედან „თეატრალური მოამბე“ ორ გვერდზე გაიზარდა, „თეატრი და ცხოვრება“ კი ყოველგვარი იქნა. ეურნალის ცხოვრებაში მომხდარი მნიშვნელოვანი ცვლილებებთან დაკავშირებით გვესაუბრებიან საქართველოს თეატრის მოღვაწეთა კავშირის თავმჯდომარე გიგა ლორთქიფანიძე და ეურნალ „თეატრალური მოამბის“ რედაქტორი გურამ ბათიაშვილი.

— ბატონო გიგა, რით არის განპირობებული ეურნალის ამგვარი სახელწოდება. რამ გამოიწვია საუკუნის დასაწყისში არსებული, იოსებ იმედაშვილის ეურნალის სახელწოდების შეცვლა?

გიგა ლორთქიფანიძე: ამ უთხვავებელ ხრულსავე დასახელების გასაცემად საჭიროა მოკლე ისტორიული ექსკურსია უახლესი ისტორიისა. საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებასთან 1956 წელს დაარსდა კავშირები საინფორმაციო ცნობარი „თეატრალური მოამბე“, მასში წელიწადში ოთხი ნომერი გამოდიოდა, ცნობარი მოგვსვენებდა, ეურნალი არ გახლავთ და ამიტომ წმინდა ინფორმაციულ ხასიათს ატარებდა. 70-იანი წლების დასაწყისიდან, მას შემდეგ, რაც „თეატრალური მოამბე“ სათავეში ჩაუდგა მწერალი ერეკლე ქარელიშვილი, გაიზარდა მისი პერიოდულობა და მოცულობა, ხოლო 1988 წლიდან ინტეგრირდა მთელი და „თეატრალური მოამბე“ ეურნალად იქცა. ქართული თეატრის მამლინარი პაროცები, თეატრის ისტორია, თანამედროვეობა ასახვას და პაროდისონადურ შეფასებას, ანალიზს მოითხოვდა. ეურნალი შეძლებისდაგვარად ცდილობდა ოპერატორულად გამოეხატებინა საქართველოს სახელმწიფო თეატრებში განხორციელებულ ყოველ პრემიერას. ინტეგრირებული რეცენზიები, შემოქმედებითი პორტრეტები. ამასთან ერთად აქვეყნებდა მასალებს ქართული თეატრის ისტორიიდან, თეატრალური მოღვაწეების მემორარებს. ამ ხანით იარსება ეურნალმა დღევანდელ დღემდე და გარკვეული ავტორიტეტის მქონეა. მაგრამ თანამედროვე ცხოვრების დინამიკას შესაბამისი ოპერატორული გამოხატურობა და ასახვა ენაჭიროება. ორ თვეში გამოშვებული ეურნალი, ბუნებრივად, ვერ ასახავს დღევანდელ

კალენდარსა და ცვლილებებს. ამან ბუნებრივად დაახლო პერიოდულობის შეცვლის სურვილი. ამასთან ერთად, ეურნალის სახელწოდებაც ერთგვარად ზღუდავდა მის ცხოვრებას, რომელმაც არსებობა 1918 წელს დაიწყო, ამ მხრივ, მათილას, შესაბამისი მრავალფეროვნებითა და ოპერატორული გამოხატურობით. ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწე იოსებ იმედაშვილი, რომელიც ამ ეურნალის დამაარსებელი, ხულისხმადგენელი და გამომცემელი გახლდათ, ფართოდ ეხმარებოდა საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ მამლინარულ ექსპლენებს. „თეატრი და ცხოვრება“ წარმოადგენდა სათვალრო-სალოტრატორ ეურნალს, იქ აქვეყნებოდა წერილები თეატრის, მწერლობის, მუსიკის, მხატვრობის, ხელოვნების და საზოგადოებრივი ცხოვრების თაობაზე. აქვე ინტეგრირდა კრიტიკული განხილვანი, ისტორიულ-მეცნიერული ცნობანი, მოთხრობები, ლექსები, იუმორისტული ამბები, საინტერესო მამლინალები, ნახატები, კარიკატურები, სარეპერტაჟო პიესები. საოცრად ფართო თვალსაზრისით გააჩნდა იოსებ იმედაშვილის ეურნალს. თავად განსაქრე, რუსეთისა და საზღვარგარეთ საქართველოში არსებობდა ინტელიგენციის თვალსაზრისით წარმომადგენლები, ცნობილი მწიგნობრები, მუსიკოსები, დრამატურგები, მწიგნობრები, მხატვრები. დასაბამი, რომ ისტორიული ზედუქუქულობის გამო 20-იან წლებში ამ პრეგრესულმა ეურნალმა არსებობა შეწყვიტა. თავისთავად მრავლისმეტყველია ის ფაქტი, რომ „თეატრალური მოამბე“ სახელწოდება წინამორბედის მემკვიდრედ აცხადებს თავს და სურს მისი არა მარტო სახელი, არამედ ტრადიციებიც აღმოაჩინოს.

— ბატონო გურამ, ეურნალის სახელწოდებისა და პერიოდულობის შეცვლა უამრავი ძირითადი გარდაქმნისა და გულისხმობის რის გულისხმობს ის სახელწოდება და საბოლოანტეპლო წინამორბედისა რა მემკვიდრეობის მიღებას აბირებთ?

გურამ ბათიაშვილი: თავისი არსებობის 34-ე წელიწადს ჩვენი ეურნალი მნიშვნელოვანი განახლებით იწვევს. გარდა სახელწოდების შეცვლისა და პერიოდულობის გაზრდისა, იზრდება ტირაჟიც. ეს ერთი შეხედვით გარკვეული თვალსაზრისით ცვლილებებია. მაგრამ ყოველივე ეს თვითმან არ გახლავთ. ეურნალის 33 წლიანმა არსებობამ, განვითარებამ, დღევანდელმა მწვავე სოციალურ-პოლიტიკურმა ვითარებამ დიდი მოთხოვნები წამოგვიყენა. ლოგიკურად მომწიფდა არა ეურნალის ძირითადი გარდაქმნა. არ შეიძლება ხელოვნების რომელიმე დარგში, იგივე თეატრში ამ მოვლენების გარეშე იცხოვროს. დღეს შეუძლებელია ესა თუ ის ბეჭდვითი ორგანო შემოიფარგლოს ვერც, მხოლოდ პაროდისონი ჩარჩოებით, მითუმეტეს, დღევანდელი ვითარება.

არ დაუთმოს ქართულ თეატრს. კვლავინდებურად ქართული და, საერთოდ, თანამედროვე თეატრალური პაროცები მოვლენებს ასახვას ჩვენი ეურნალის ფურცლებზე. საქართველოში ამჟამად მამლინარული თეატრია, ყოველწლიურად უამრავი პრემიერა იმართება. ყოველი მათგანის შეფასება ჩვენი ეურნალის ერთ-ერთი ძირითადი მისიაა. დაინტერესება რეცენზიები, მემორარები, შემოქმედებითი პორტრეტები, ისტორიის საკითხები ამასთან ერთად, გაავრცელო ქართული თეატრის პაროდისონი საკითხებს, შევცდებით ავსახოთ საქართველოში მამლინარულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პაროცების, ამ მოვლენებთან ქართული თეატრის დამოკიდებულება. ჩვენი მიზანია შეთხვევით შევადგოთ საინტერესო, მამლინარული მასალები თეატრალური ხელოვნების, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების თაობაზე. ვამრთავთ აქტუალური ინტერვიუებისა და მრავალი მამლინარული მოწვევას. ვგვსურს ფართო მკითხველს გაავსოთ უახლესი წარსულის ამასხველი მემორარები, მოვლენები, რომლებიც ჩვენი ერის ახლო წარსულის წინააღმდეგობით, ტიკილით და ტრეგედულით აღსავსე ეპოქას ასახავს. არც თანამედროვეობა და ვგრძნობს ეურნალის გარეშე.

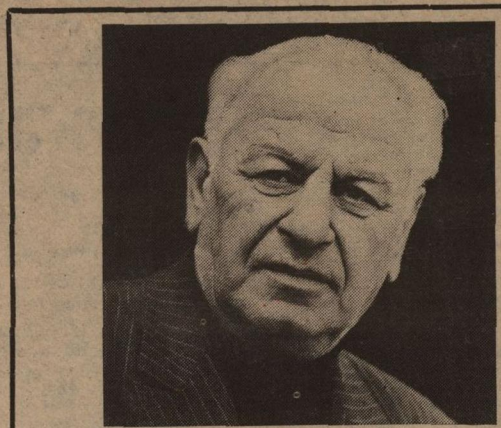
ვიტყვით, რომ ჩვენი ძლიერი კონკრეტული პაროდისონი მოგვცემს არსებობა, მაგრამ ჩვენი რედაქცია ინტელიგენციის, რომ საკუთარი ხიტუკის იტყვას ქართულ პერიოდისაში.

ეურნალს აღინანებს თეატრის მოღვაწეთა კავშირი. იგი დოკტორია, მაგრამ იმედი ვაქვს ქართული მკითხველისა, და უწინარეს ყოვლისა, შემოქმედებითი თუ სამეცნიერო ინტელიგენციის თანადგომისა, ალბათ, გამოიწვიონ დემოკრატიული, თავისუფალი საქართველოს ერთ-ერთი საინტერესო ეურნალის ითვალის და ცხოვრების პაროდისონი და ამით თეატრალურ მოღვაწეთა კავშირს ოდნავ შეუმსუბუქებენ ეკონომიურ ტვირთს.

— სად შეიძლება ეურნალის გამოწერა?

— ჩვეულებრივ, „სოიუზპეპატის“ სააგენტოებში. მისი ინტეგრირება 76148, შესულია კატალოგში.

ესაუბრა ზადიშანი ბიჭვაძე

გაბოსათსოპარი გორის პამბამს

ეს არ იყო მხოლოდ ბურთი, მხოლოდ ბურთის თამაში, მე მინდოდა არეყვს ვკვრეტდი დიდოსტატში ფრთამაღლიში.

პეი, ბორის, ბორის, ბორის, ბორის! შეუტეე, ბორისო! შენ ლეგენდა ავაციოლებს საკოლს-სადიდგორისო. იმპერიის კარს ანგრევიდი ერის მონურ ხნაშიც, ეს არ იყო მხოლოდ ბურთი, მხოლოდ ბურთის თამაში. პეი, ბორის, შენ არ კვდები, ბრძოლის ცეცხლად ინთები, გაქპარ, გაქპარ, გაარღვიე ჯარი შლეგი სკივთების. შენი სული ისევ ჩვენიან, ისევ არენაზეა. იმპერია თავს ემსხვერვა ევროპას და აზიას. შენი წილი ბორკილები შენ დალეყე, დალეყე. აწ ზღაპარში მხარზე არეყვს ანგელონი დაგიჯენს. შენ იბრძოლებდ მერეც ჩვენიან მუდამ, ამ აქლდამაშიც... ეს არ იყო მხოლოდ ბურთი, მხოლოდ ბურთის თამაში. შენ მიწაში არა გდებენ, შენ შეცისკვენ გტყორცნიან, შენ და ბურთი აწ მთვარის და ვარსკვლავების ხორცია. აჰა, ერის ცრემლში შენა, ცრემლში გბანენ, ბორისო... აწ ლეგენდა ავაციოლებს საკოლს-სადიდგორისო.

ლადო სულაბერიძე

გაპოინერატი შურნალი

მომავალ წელს დაიბეჭდება ცნობილი ქართული პარიოდისონები, პორტრეტები, კრიტიკის ნაწარმოებები, რომლებშიც სწორედ ჩვენი თანამედროვეობის მამლინარული მოვლენები იქნება ასახული. შენთვისაა ეს დოკუმენტი ცნობილი ნაშრომის „სტალინი“, რომლის ბეჭდვა „ცისკრის“ პაროდისონიდან დაიწყო. დაიბეჭდება ხაზგადაღებული ნაშრომები, რომლებიც აწვევს მწერლის ცნობილ გარდაქმნას ცნობილი მამლინარული იდეებისა. გამოქვეყნდება პაროდისონი საზოგადოების სტენოგრაფია და მისივე საზოგადოების სიტყვა. დღევანდელი სხვადასხვა მამლინარული მასალები.